

**SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN FANATİKLİK
DÜZEYİNİN ARAŞTIRILMASI: GAZİ ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

Ahmed Sadeq Niyazi Alsarraf

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ARALIK 2020

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşulu ile tezin teslim tarihinden itibaren bir (....) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Ahmed Sadeq Niyazi
Soyadı : Alsarraf
Bölümü : Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği
İmza :
Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Fanatiklik Düzeyinin
Araştırılması: Gazi Üniversitesi Örneği
İngilizce Adı : A Research of Fanatic Level of Sports Sciences Faculty Students: Gazi
University Case

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Adı Soyadı: Ahmed Sadeq Niyazi Alsarraf

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Ahmed Sadeq Niyazi ALSARRAF tarafından hazırlanan “Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Fanatiklik Düzeyinin Araştırılması: Gazi Üniversitesi Örneği” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy çokluğu / oy birliği ile Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. İlyas OKA

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Ekrem Levent İLHAN

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. Halil SAROL

Spor Bilimleri Anabilim Dalı, Kırıkkale Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 30/12/2020

Bu tezin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Tez çalışmalarım boyunca, değerli tecrübe destekleriyle bana yol gösteren Danışman Hocam Sayın Doç. Dr. İlyas OKAN'a saygı ve teşekkürlerimi borç bilirim.

Hayatım boyunca kararlarımın her zaman en büyük destekçileri olan attığım her adımda bana sonuna kadar güvenen, sonsuz sevgilerini ve desteklerini her koşulda yanımda hissettiğim, onların evlatları olduğum için gurur duyduğum annem ve babam'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Her zaman beni destekleyen sevgi ve fedakarlıklarını benden esirgemeyen aileme teşekkür ederim.

**SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN FANATIKLIK
DÜZEYİNİN ARAŞTIRILMASI: GAZİ ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Ahmed Sadeq Niyazi Alsarraf
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Aralık 2020**

ÖZ

Spor adamı yetiştiren, Beden eğitimi öğretmeni, Antrönör, Rekreasyon lideri ve Spor Yöneticisi olan bu insanların bu alanda bu camiada örnek olması bakımından gelecekte bunların henüz okurken lisans eğitimi dönemlerinde fanatizm düzeylerinin belirlenmesi ve bu doğrultuda tedbirlerin alınması önerilerinde bulunulması ve Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin fanatizm düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelemektedir. Bu amaç doğrultusunda araştırmaya Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören 147'si erkek (%60,7), $X_{yaş}=24,84\pm3,79$ 95'i kadın (%39,3), $X_{yaş}=22,66\pm3,28$ olmak üzere toplam 242 öğrenci gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” ile Taşmektepligil, Çankaya ve Tunç (2015) tarafından “Futbol Taraftarı Fanatizm” ölçeği kullanılmıştır. Bu doğrultuda araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizi için Microsoft Excel, ve SPSS 22.0 programı kullanılmıştır. İlk olarak araştırmada kullanılan ölçeğe ilişkin cronbach alpha iç tutarlık katsayıları incelenmiş ve değerlerin .80 ile .89 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Normallik analizleri için Skewness ve Kurtosis değerlerine bakılmış ve dağılımın normal olduğu tespit edilmiştir. Bu aşamadan sonra ikili grup karşılaştırmalarında T-Testi ve ikiden fazla grup karşılaştırmalarında ise One-Way Anova analizi kullanılmıştır. Anova analizi neticesinde farkın kaynağını belirlemek adına post-hoc Tukey testi kullanılmıştır. Bununla birlikte yaş değişkeni ile ölçek arasındaki ilişkiyi belirlemek için ise pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular sonucunda, fanatizm ölçeği ile demografik değişkenler arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler : Spor, Futbol, Fanatizm, Fanatik
Sayfa Adedi : 42
Danışman : Doç. Dr. İlyas OKAN

**A RESEARCH OF FANATIC LEVEL OF SPORTS SCIENCES
FACULTY STUDENTS: GAZİ UNIVERSITY CASE
(M.S. Thesis)**

**Ahmed Sadeq Niyazi Alsarraf
GAZİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES
December 2020**

ABSTRACT

Determining the level of fanaticism in the undergraduate education periods of these people who are training sportsmen, physical education teachers, trainers, recreation leaders and sports managers in the future to set an example in this community in this field and the aim of this study is to examine the fanaticism levels of the Faculty of Sport Sciences students according to various variables. For this purpose, 147 of them were male (60.7%), $X_{age}=24.84\pm3.79$ 95 were female (39.3%), who were studying at Gazi University Faculty of Sport Sciences, $X_{age}=22.66\pm3$, A total of 242 students, 282 of which were voluntarily participated. The "Personal Information Form" created by the researchers and the "Fanaticism Scale For Football Fans" scale by Taşmektepligil, Çankaya, and Tunç (2015) were used as data collection tools. Accordingly, Microsoft Excel and SPSS 22.0 programs were used for the analysis of the data obtained within the scope of the research. Firstly, the Cronbach alpha internal consistency coefficients of the scale used in the study were examined and it was determined that the values ranged from .80 to .89. Skewness and Kurtosis values were checked for normality analysis and the distribution was found to be normal. After this stage, T-Test was used for pairwise group comparisons and One-Way Anova analysis for comparisons of more than two groups. As a result of Anova analysis, the post-hoc Tukey test was used to determine the source of the difference. At the same time, Pearson correlation analysis was used to determine the relationship between the age variable and the scale. As a result of the findings obtained within the scope of the research, it has been determined that there are significant differences fanaticism scale and demographic variables.

Key Words : Sports, Football, Fanaticism, Fanatic
Page Number : xiv-42
Advisor : Assoc. Prof. Dr. İlyas OKAN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM II.....	4
SPOR KAVRAMI YÖNLENDİREN ULUSLARARASI VE ULUSAL TEŞKİLATLAR	4
2.1. Spor Kavramı	4
2.2 Ahlak Kavramı	5
2.3. Spor Yönetimi.....	5
2.4. Spor Kültürü.....	5
2.5. Spor Hukuku	6

2.6. Sporü Yönlendiren Ulusal Teşkilatlar	6
2.7. Spor Bilimleri Fakülteleri.....	7
2.7.1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü	8
2.7.2. Antrenörlük Eğitimi Bölümü	8
2.7.3. Spor Yöneticiliği Bölümü.....	8
2.7.4. Rekreasyon Bölümü	8
2.8. Spor Ürünü kavramı.....	9
2.9. Spor Ürünün Sınıflandırılması	9
BÖLÜM III	12
FUTBOL SPOR ALANININ GELİŞİMİ İLE ULUSLARARASI VE	
ULUSAL DÜZENLEMELER.....	12
3.1. Futbol Oyunu.....	12
3.2. Ulusal Futbol Müsabakaları.....	14
3.3. Uluslararası Futbol Birliği Kurulu (International Football Association Board-IFAB).....	15
3.4. Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (Fédération Internationale de Football Association-FIFA)	16
3.5. Futbol Seyircisi ve Taraftarlar	19
3.5.1. Sadık Taraftar	20
3.5.2. İzleyici Taraftar	20
3.5.3. Hayranlar	20
3.5.4. Gezginci Taraftar	21
3.5.5. Fanatikler ve Fanatizm	21
BÖLÜM IV	24
YÖNTEM.....	24
4.1. Araştırmanın Modeli	24
4.2. Araştırma Grubu	24

4.3. Veri Toplama Araçları	25
4.3.1. Kişisel Bilgi Formu	25
4.3.2. Futbol Taraftarı Fanatiklik Ölçeği	26
4.3.3. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	26
BÖLÜM V	28
BULGULAR	28
BÖLÜM VI	31
TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER	31
6.1. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Sonuçlar	31
6.2. Taraftar Topluluğuna Üye Durumu Değişkenine İlişkin Sonuçlar	32
6.3. Tutulan Takımın Ürünlerini Alma Durumu Değişkenine İlişkin Sonuçlar	32
6.4. Maçları Takip Etme Durumu Değişkenine İlişkin Sonuçlar	32
6.5. Yaş Değişkenine İlişkin Sonuçlar	33
6.6. Öneriler	33
KAYNAKLAR.....	34
EKLER	39
EK-1. Kişisel Bilgi Formu	40
EK-2. Futbol Taraftarı Fanatiklik Ölçeği.....	41
ÖZGEÇMİŞ	42

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırma Kapsamına Alınan Bireylere İlişkin Tanımlayıcı İstatistik Bilgiler ..	25
Tablo 2. Futbol Taraftarı Fanatiklik Ölçeğine İlişkin İç Tutarlık Katsayıları	26
Tablo 3. Araştırmada Kullanılan Ölçek Alt Boyutlarına İlişkin Çarpıklık Basıklık Değerleri	27
Tablo 4. Cinsiyet Değişkenine Göre Futbol Taraftarı Fanatiklik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin T-Testi Sonuçları.....	28
Tablo 5. Taraftar Topluluğuna Üye Durumu Değişkenine Göre Futbol Taraftarı Fanatiklik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin T-Testi Sonuçları	28
Tablo 6. Tutulan Takımın Ürünlerini Alma Durumu Değişkenine Göre Futbol Taraftarı Fanatiklik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin T-Testi Sonuçları	29
Tablo 7. Maçları Takip Etme Durumu Değişkenine Göre Futbol Taraftarı Fanatiklik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin One-Way Anova Sonuçları.....	30
Tablo 8. Yaş Değişkenine Göre Futbol Taraftarı Fanatiklik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin Pearson-Korelasyon Analiz Sonuçları.....	30

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> Stadyum örneği	15
<i>Şekil 2.</i> Konfederasyonların dağılımı.....	18

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

AFC	Asian Football Confederation
ANOC	Ulusal Olimpiyat Komiteleri Birliği
CAF	Confédération Africaine de Football
CONCACAF	Confederation of North, Central American and Caribbean Association Football
CONMEBOL	Confederación Sudamericana de Fútbol
EFPM	European Fair Play Movement
EOC	European Olympic Committees
EOC	Avrupa Olimpiyat Komiteleri
FIFA	Fédération Internationale de Football Association
GAISF	Global Association of International Sports Federations
IFAB	International Football Association Board
IFs	International Sports Federations
IOC	Uluslararası Olimpiyat Komitesi
OFC	Oceania Football Confederation
TFF	Türkiye Futbol Federasyonu
TMOK	Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi
UEFA	Union of European Football Associations
WADA	Dünya Dopingle Mücadele Ajansı

BÖLÜM I

GİRİŞ

Spor, yaşamın vazgeçilmez bir unsuru olarak birey ile toplumu yakından etkileyen ve sosyolojik yapıyı şekillendiren önemli bir faaliyet alanı ve bilim dalı olmuştur. Spor faaliyetleri zaman içinde insanların sosyal ve bireysel gelişimlerine katkı sağlayan takım ruhu, dayanışma, hoşgörü gibi önemli ve ortak değerlerin oluşmasını sağlamıştır. Spor alanında yapılmakta olan uygulamalar günümüz yaşam tarzından kaynaklanmakta olan hastalıklara karşı mücadelede büyük önem arz etmektedir (Balcı, 2018).

Günümüzde birçok devlet, spor alanı ile ilgili düzenlemelere çok önem vermekte ve uluslararası düzeyde tertip edilen sportif müsabakalarda adını duyurabilmek için çaba sarf etmektedirler. Bir toplumun zengin bir spor kültürüne kavuşması, spor alanına yeterince ilgi duyması ancak alanında iyi eğitim almış spor meslek elemanlarını yetiştirmeye mümkün olabilir.

Spor meslek elemanlarının eğitim öğretim gördüğü Spor Bilimleri Fakülteleri web sitelerinde yapılan tanıtımlara baktığımızda bu fakültelerin amacının; spor alanında gerekli teknik bilgiye sahip, etik kurallara ve Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı çağdaş Antrenör, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni, Spor Yöneticisi yetiştirmek olduğu görülmektedir (Morkoç, 2017, Mirzeoğlu, 2007).

Takım tutmak, ilgi duyulan, sevilen bir kulübün yandaşı olmak, onun başarılarını istemektir. Bir takıma sempati duyan bir taraftarın başarılı sonuçlara sevinmesi, başarısızlık durumunda ise makul bir üzüntü hissetmesi doğal ve kabul edilebilir bir durumdur. Ancak ortaya çıkan bu üzüntü ve sevinçlerin abartılması, duyguların uç noktalarda yaşanmaya başlanması fanatizme işaretler. Ortaya çıkan bu fanatizm, spordan keyif alınmasını güçleştirip, izleyenlere stres, gerilim, öfke duyguları yüklemektedir

Spordan beklenen faydayı en üst düzeye çıkarmak için fanatizm olgusu ile mücadele etmek gerekmektedir (Morkoç, 2017, Mirzeoğlu, 2007).

Spor meslek elemanlarının yetiştirilmesi ve sporun yönetimi toplumun spora bakışını ve spora katılımını etkilemektedir. Her toplumda spora katılımın şekli, katılım düzeyi farklıdır. Bu farklılık bireylerin yetenek ve ilgilerinden çok topluma bu alanda hizmet eden spor meslek elemanlarının yetiştirilmesinden ve spor yönetiminden kaynaklanmaktadır. Spor meslek elemanlarının yetiştirildiği spor bilimleri fakültelerinde eğitim görmekte olan öğrenciler sporun sağlıklı bir biçimde geliştirilmesini ve yaygınlaştırılmasını sağlayacak en temel gruptur. Bu lisans öğrencilerinin fanatizm olgusuna bakışı ve fanatizm düzeylerinin ne seviyede olduğu bilinmemektedir. Bu belirsizlik araştırmamızın problem durumunu oluşturmaktadır (Yetim, 1996, Mirzeoğlu, 2007).

Araştırmada Spor Bilimleri Fakültesi lisans öğrencilerinin fanatizm düzeyleri tespit edilerek bölümler arasında karşılaştırma yapılmıştır. Araştırma alanı, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Antrenörlük Eğitimi, Spor Yöneticiliği, Rekreasyon bölümlerinden oluşmaktadır. Yapılan tespitler sonucunda spor meslek elemanlarının ve sporun gelişimine katkı sunacak öneriler getirilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde sporun kavramsal çerçevesi ve spor alanını yönlendiren uluslararası ve ulusal kurumlar ile bunlara ilişkin düzenlemeler açıklanmaktadır. Bu bölümde dünyada güncel spor faaliyetlerinin oluşturulmasına öncülük eden kuruluşlar ile Türkiye’de spor alanında dünyada yaşanan gelişmelerin yansıması olarak oluşturulan organizasyonlar bütüncül bir yaklaşımla, başlıklar halinde ele alınmaktadır (Fişek, 1983, Amman, 1999).

Çalışmanın ikinci bölümünde spor bilimleri fakültelerinin bölümleri ve eğitim öğretim programları ile fanatizm ve fanatizm olgusunun unsurlarına yönelik kavramsal çerçeve genel hatlarıyla ele alınmaktadır (Baş, 2008).

Çalışmanın üçüncü bölümünde, verilerin toplanması Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinde fanatizm düzeyleri; Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Antrenörlük Eğitimi, Spor Yöneticiliği ve Rekreasyon bölümleri öğrencileri arasında fanatizm düzeyi arasındaki farklılıklar fanatizmi ölçme ölçeği kullanıldı ve analizine ilişkin yöntem ilişkin bilgiler sunulmaktadır.

Çalışmanın dördüncü bölümünde, tartışma sonuç ve öneriler ilişkin bilgiler sunulmaktadır.

Spor Bilimleri Fakóltesi öğrencilerinin genel fanatiklik düzeylerinin ölçölmesi ve farklı bölümlerde öğretim gören öğrencilerin fanatiklik düzeyinin karşılaştırılması sonucu bölümler arasında çıkacak farklılıklar durumun daha net anlaşılmmasını sağlaması araştırmayı değerli kılmaktadır.

BÖLÜM II

SPOR KAVRAMI YÖNLENDİREN ULUSLARARASI VE ULUSAL TEŞKİLATLAR

2.1. Spor Kavramı

Spor; insanın doğa ile mücadelesinde kazandığı temel beceriler ile geliştirdiği araçlı veya araçsız mücadele yöntemlerini normal zamanlardaki ilerlemeye paralel bir biçimde bireysel ya da toplu olarak, barışçıl bir biçimde oyun, oyalanma ve günlük işlerden uzaklaşmak amacıyla estetik, teknik, mücadelecî, yarışmacı ve toplumsal bir olgudur (Fişek, 1983).

Spor, özgün yapısı ve kuralları olan, müsabaka şeklinde uygulanan, çeşitli özellikleri ile hem oyuna hem de işe benzeyen, profesyonel faaliyete dönüştürülmeye uygun, baskın yönü fiziksel çabalardan oluşan aktivitedir (Amman, 1999).

Spor, genellikle isteğe bağlı olarak yapılan egemen değerler ve ilkelerin etkilediği fiziksel faaliyetlerdir. Spor, iç ve dış faktörlerle motivasyonu sağlanmış bireylerin kısmen karmaşık fiziksel becerilerin uygulanması veya fiziksel çabayı gerektiren ve rekabete dayalı olan aktiviteler bütünüdür (Voigt, 1998).

Spor, bireysel veya topluca yapılan, özgün kuralları olan, genelde rekabete dayanan ve bedensel, zihinsel yeteneklerin gelişimine katkı sağlayan, eğitici ve eğlendirici faaliyetler bütünüdür (Ansiklopedisi, 1997).

Spor alanı, bireyin fiziğini ve zihnini esas alarak yaşamı boyunca sağlık düzeyini koruyup geliştirmek ve sosyal yönünü desteklemek, güzel vakit geçirmesini sağlamak veya çeşitli müsabakalara katılmak amacıyla organize biçimde resmi ya da normal olarak gerçekleştirilen fiziksel faaliyetlerin tümü biçiminde tanımlanabilir (Balcı,2018, Taşmektepligil,2009).

2.2 Ahlak Kavramı

Ahlak kavramı bir toplumun içerisinde yer alan bireylerin yaşam mücadelesi verirken topluma uyum sağlamaları amacıyla oluşturulan kuralların bir bütünüdür. “Ahlak” kelimesinin Türk Dil Kurumu’nun Türkçe Sözlük (2009)’teki anlamı; “bir toplum içerisinde yaşayan bireylerin uymaları zorunlu olan davranış biçimleri ve kuralları ” olarak tanımlanmaktadır. Oğuzkan’ın; Eğitim Terimleri Sözlüğü (1981)’nde ise; “toplu olarak yaşayan bireylerin uymak zorunda bulundukları kurallı net eylemler ve davranışlar olarak belirtilmiştir. Herhangi bir bireyin içinde bulunduğu toplumsal çevrenin törelerine uyma yetisi olarak tanımlamıştır (Eriş, 2020). Ahlak kavramına has bir tanım gerekirse toplum içerisinde diğer insanlar için sorumluluk hissetme, diğer düşünceleri kenara bırakıp iyiliği düşünme, olumsuz düşüncelerden sıyrılıp pozitif düşünme olarakta tanımlanır. (Cesur, 2003). bireyler topluma yönelik veya bireysel düşünen hal ve hareketleri davranışa dönüştürürken değerler olgusunun dışına çıkmamayı ve davranışlarda ahlaki şekilde davranış sergilemeyi kişiliğe yansıtmayı özümsemelidirler (Şengün, 2008). Çünkü toplumda yaşayan kişiler arası iletişimlerde ve davranışlarında hep birlikte oluşturduğu kuralların topluma faydalı olarak kendi bünyelerine ve toplu yaşamaya elverişli olup olmadığı şeklinde belirtilmesidir. (Aydın, 2003).

2.3. Spor Yönetimi

Spor alanında gerçekleştirilen tüm faaliyetlerin düzenli ve bilime dayanan bir şekilde yürütmesini sağlamak üzere eylem planları hazırlamak ve yürürlüğe koymak suretiyle uygulamak spor yönetiminin görev alanını oluşturur. Etkili ve verimli bir spor yönetimi anlayışının oluşabilmesi için, spor alanında hizmet ve faaliyette bulunan bu kurum ve kuruluşların, çağdaş spor yönetimi anlayışına uygun olarak yapılanmaları büyük bir önem arz etmektedir (Yetim, 1996)

2.4. Spor Kültürü

Kültür kavramı bir toplumda var olan hayat tarzı ve bunun paralelinde oluşmuş olan maddi ve manevi bütün unsurları kapsamaktadır. Spor alanında gerçekleştirilmekte olan oyunlar kültürel birikimin önemli parçalarını oluşturmaktadır Spor ve kültür arasındaki karşılıklı etkileşim, spor yapma pratiklerinin oluşması ve gelişmesinde de son derece önemli bir role sahiptir. Toplumsal yapıların farklılaşmasıyla paralel olarak spora verilen önem ve spor

yapma alışkanlıkları da farklılaşabilmektedir. Sporun sıklıkla ve yaygın olarak yapıldığı bir toplumsal yapının oluşması için, sporun toplumun tüm katmanlarına yaygınlaştırılması ve teşvik edici bir spor kültürünün oluşturulması gerekmektedir (Kaplan,2014)

2.5. Spor Hukuku

Hukuk bilimi geniş toplumsal kitleleri doğrudan ve dolaylı olarak etkileyen spor alanını ve sportif faaliyetlerden kaynaklanmakta olan çeşitli ilişki türlerinin boyutlarını düzenlemektedir. Spor alanının bireyler üzerinde gerçekleşmekte olan hukuksal ve ekonomik etkileri, üretmiş olduğu maddi ve manevi değerler ile kamu hukuku özel hukuk alanında çeşitli kurumların varlığını zorunlu kılmıştır. Teorik yaklaşımları, ulusal ve uluslararası teşkilatlanmaları, mevzuatı, yargı kararlarıyla önemli bir disiplin haline gelen spor hukukunu geliştirmek ve etkinliğini arttırmak önem arz etmektedir (Bozkurt, 2010).

2.6. Sporu Yönlendiren Ulusal Teşkilatlar

Türkiye’de hükümet programlarında yer alan spor konularına baktığımızda, ilk olarak 1937 yılında hükümet programında spora yer vermeye başlanmış, 1946–1947 hükümet programına kadar, savaş yılları hükümetleri, sporu sadece yasalar ve düzenleyici metinlerle yetinmişlerdir (Gök, 2010). 1961-1965 hükümet döneminde ise spor, ‘maddi-teknik koşulları devletçe hazırlanan bir boş zaman uğraşı’ olarak görülmüş ve programlarında BTGM için uzmanlar tarafından takip edilen bir programın hazırlanmasına ve istatistiksel çalışmalara önem verileceği belirtilmiş, aynı zamanda beden eğitimi alanında daha yeterli teşkilatlanma çalışmalarının hızlandırılacağı ve yurdun bütün il ve ilçelerinde gençliğin yararlanabileceği spor alan ve tesislerinin süratle tamamlanmaya çalışacağı belirtilmiştir (Fişek, 1983). Türkiye’nin planlı dönemlere adım attığı 1963 yılından itibaren sporun kitlelere yaygınlaştırılma konusu beş yıllık kalkınma planlarında yer almıştır. Söz konusu planın en önemli tespitlerinden birisi, spor konusunda Milli Eğitim Bakanlığı, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü ve mahalli idareler arasındaki işbirliği yokluğu olmuştur (Eriş, 2006, Gündoğdu, 2018).

1970–1971 hükümet programlarında her yaştan kişinin ruh ve beden sağlıklarını geliştirmek için yapabilecekleri “herkes için spor” anlayışı yer almıştır. Gençliğin bütün meselelerini bir bütün içerisinde ele almak amacıyla Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın

kurulması, böylece spor sorunlarının “gençlik sorunları” genel bütünü içine alınmıştır (Fişek, 1983).

Üçüncü beş yıllık kalkınma planı döneminde (1973–1979) sporun yaygınlaştırılması ve günlük yaşamın bir parçası olması için tüm kamu ve özel kuruluşların katkılarının sağlanması gerekliliği belirtilerek okullarda beden eğitimi ders saatlerinin arttırılması kararı alınmıştır. Ayrıca spor konusunda yetenekli elemanların yetiştirilmesi amacıyla Gençlik ve Spor Bakanlığınca yeterli sayıda beden eğitimi, öğretim görevlisi, antrenör, monitör, spor yöneticisi ve sağlık uzmanı yetiştirilmesi kararlaştırılmıştır (Eriş, 2006, Gündoğdu, 2018). Hem hükümet programında hem de uygulamasında beden eğitimi ve spor hizmetlerinin düzenlenip desteklenmesi önemli bir kamu görevi olarak görülmekte ve Ankara’da Gençlik ve Spor Akademisi açılarak spor eğitimi, spor bilimi ve spor sağlığı konularında önemli atılımlar yapılmıştır (Fişek, 1983).

Üçüncü beş yıllık kalkınma planı (1973-1979) içerisinde yer alan sporun gelişimini engelleyecek profesyonelliğin teşvik edilmeyeceği, devletin her türlü teşvik ve özendirme tedbirlerini yalnız amatör kulüpler için uygulanması gerekliliği belirtilirken, Altıncı beş yıllık planda (1990-1994) ise sporla ilgili mevzuat düzenlemelerine yer vererek profesyonelliğe müsait olan dallarda profesyonelliğin teşvik edileceği belirtilmiştir (Eriş, 2006, Gündoğdu, 2018).

1982 tarihli Anayasada, spor ilk kez yer almış ve madde 58 ve 59 ile gençlik, spor ve sporcu, güvence altına alınmıştır. Anayasamızın özellikle 59’ncu maddesinde yer alan ‘Devlet her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder, devlet başarılı sporcuyu korur’ hükmünü dayanak kabul ederek, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü; gençliği korumaya ve sporu geliştirmeye yönelik her türlü tedbirleri almaktadır (Fişek, 1983).

2.7. Spor Bilimleri Fakülteleri

Türkiye’ de faaliyet gösteren Spor Bilimleri Fakülteleri Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Spor Yöneticiliği Bölümü, Rekreasyon bölümü olmak üzere dört farklı bölüm altında spor meslek elemanı yetiştirmektedir. Bu bölümlerin amaçları ve yürüttükleri faaliyetler aşağıda açıklanmaktadır (Doğan, 2018).

2.7.1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümünün temel amacı öğretmen yetiştirmektir. Bu bölüm, eğitim bilimleri, eğitim psikolojisi, spor psikolojisi, insan anatomisi ve kinesiyoloji, egzersiz fizyolojisi, antrenman bilimi, psikomotor gelişim, öğretim ilke ve yöntemleri gibi konuları içeren interdisipliner bir alandır. Bu bölümden mezun olan öğrenciler ilk ve ortaöğretim kurumlarında eğitim gören öğrencilere beden eğitimi dersleri vermektedirler (Yalız, 2010).

2.7.2. Antrenörlük Eğitimi Bölümü

Antrenörlük Eğitimi Bölümünde, sayıları ve çeşitleri gittikçe artan spor branşlarında ihtiyaç duyulan ileri kademede antrenörler ile mentor, kondisyoner ve masör gibi elemanlar yetiştirilmektedir. Antrenörlük eğitimi; antrenman bilimi, egzersiz fizyolojisi, kinesiyoloji, spor psikolojisi, istatistik, teknik öğretimi, spor branşlarının taktiksel gelişimi ve performans planlama konularını içeren interdisipliner bir alandır. Bu bölümden mezun olan öğrenciler ülkemize yeni sporcuların kazandırılması ve bu sporcuların arzulanan başarıları elde etmesine hizmet etmektedir (Tekin ve Murat, 2008 Tekin, 2018).

2.7.3. Spor Yöneticiliği Bölümü

Spor Yöneticiliği Bölümü, sporla ilgili kurumlara, okullara ve üniversitelere hizmet verebilecek kalifiye elemanları, yetiştirmeyi amaçlamıştır. Bu bölüm, genel işletmecilik ile ilgili kavramlar ve yaklaşımlar yanında spor yönetimi, spor hukuku ve spor ekonomisini içeren interdisipliner bir alandır. Bölüm ülkemizde geleceğin spor yöneticilerini yetiştirmektedir (Dallı, 2017, Tekin ve Murat, 2008 Tekin, 2018).

2.7.4. Rekreasyon Bölümü

Rekreasyon bölümü, bireylerin zorunlu ihtiyaçlarını tamamladıktan sonra geriye kalan serbest zamanlarında sosyalleşmek, spor yapma, sağlığına katkıda bulunma, kültürünü ve sanatını geliştirme ve eğitimi ile ilgili ihtiyaçları için gönüllü olarak katılım sağladığı boş zaman dilimindeki aktiviteleri ve etkinlikleri uygulayan ve yöneten bireylerin yetiştirildiği interdisipliner bir bölümdür. Bu bölüm, eğlenceye dayalı etkinlikleri ve aktiviteleri, donanım ve bilgi sistemlerini yaratıcı bir şekilde tasarlayabilecek, gerçekleştirebilecek, yönetebilecek ve iyileştirebilecek uzmanları yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Ziyagil, 2014).

2.8. Spor Ürünü kavramı

Günümüze kadar birçok farklı açılardan ürün kavramı tanımlanıp ele alınmıştır. Dar anlamda ürün, bir dizi fiziksel ve kimyasal özelliğin kolayca görülebilecek şekilde bir araya toplandığı nesne olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir tanımlamada ise ürün, fiziksel obeji, insanları, hizmeti ve fikirleri içeren; istek ve ihtiyaçların tatmine yönelik, ilgi, edinme, kulanma veya tüketim için sunulan herhangi bir şeydir. Spor ve spor ürünlerine ek olarak sporcular da yarar “ demetine sahip” spor ürünleri olarakta düşünülmektedir. Kısaca spor ürünü, tüketicinin istek ve ihtiyaçlarını tatmin etmeye yönelik olarak pazara sunulan ve değişime konu olan fiziksel bir obje, hizmet, yer, insan, fikir veya bunların hepsinin karması olup herhangi bir şeydir. Sporun içinde pek çok ürün bulunabilmektedir. Örneğin, sporcu bir saha kenarı reklamı veya televizyon yayın hakkı spor ürünü olarak değerlendirilir. Bunların yanı sıra daha geniş çaplı organizasyonlar (Dünya Kupası, Basketbol Şampiyonları , Olimpiyatları gibi) da spor ürünü olarak ele anılmaktadır (Argan & Katırcı 2020).

2.9. Spor Ürünün Sınıflandırılması

Spor pazarı içerisinde çeşitli mallar ve hizmetler vardır. Spor ayakkabısından bir spor karşılaşmasına, basketbol topundan bir gitness merkezlerindeki aktivitelere ya da bir yüzme havuzlarından spor organizasyonu için düzenlenip turlara kadar spor pazarı içinde çeşitli mal ve hizmetlerden oluşan spor ürünlerinden bahsedebiliriz. Ancak bu sebeplerden ötürü spor mallarının ve hizmetlerin sınıflandırılması gerekmektedir.

Malların sınıflandırılmasında geleneksel olarak Pazar türlerine göre bir sınıflama yapıldığı görülür. Buna göre mallar temelde aşağıdaki iki ana gruba ayrılır.

- Tüketici ya da Tüketim Ürünleri: Tüketicilerin ya da ailelerin tüketimin ya da kullanımına sunulan ve başka bir işlemde geçirilmeden tüketilen ya da kullanılan ürünlerdir. Spor endüstrisindeki tüketim malları takım forması, futbol topu, spor ayakkabısıdır. Spor endüstrisindeki hizmet niteliği tüketim ürünleri 3 kategori altında sınıflandırılabilir. Bunlar: Sahip olunan malların hizmeti, kiralanan malların hizmeti ve mala bağlı olmayan saf hizmetlerdir. Kiralanan ürünün hizmeti, bir zaman dilimi için bir malın kiralınmasını ifade etmektedir. Fitness merkezinin müşterilerine bir fitness video kasetini kiralaması, bir tenis merkezinin üyelerine raket ya da kort kiralaması, Uludağ'da kayak pistinde kaya ekipmanlarının

kiralanması ya da marinada botun kiralanması kiralamaya dayalı ürün hizmetine ilişkin örneklerdir.

Sahip olunan ürünün hizmetleri, tamirat ve parçaların değiştirilmesi gibi hizmetleri kapsamaktadır. Örnek olarak, tenis raketine sahip sporcunun tenis raketini tamir ettirmesi ya da tellerini değiştirmesi gibi.

Ürüne bağlı olmayan hizmetler ise başlı başına bir hizmeti ifade etmektedir. Bu tür hizmetlerin satıcı tarafından sunulan kişisel hizmetleri kapsamaktadır. Fitness bir merkezi tarafından sunulan golf dersi, tenis dersi, yaz basketbol kampı ve çocuk bi kım hizmetleri mala bağlı olmayan saf hizmetlere örnektir.

- Üretim Ürünleri ya da Üretici: Başka mal ve hizmetlerin üretiminde kullanılıp sonucu tüketicilerden çok diğer işletme ya da organizasyonlara satılan ürünlerdir. Bu tür ürünler somut nitelikli mallar şeklinde olabileceği gibi soyut nitelikli hizmet şeklinde de olabilmektedir. Spor endüstrisindeki üretim ürünle yeni spor ürünlerinin ya da diğer ürünlerin üretiminde kullanmak ya da yeniden satmak için alınan ürünlerdir. Örnek olarak, Adidas'ın spor ayakkabıları üretmek için plastik, kumaş, yarı bitmiş parçalar maddeleri alması gibi. Spor ürününün isin hakkının sponsora verilmesi de işletme ürünü olarak değerlendirilebilir. Çünkü sponsorun amacı takım ismi ile markasını bütünleştirerek tanıtım fırsatı elde etmektir. Örnek olarak, Olimpiyatlarda kıtaları temsil eden 5 halkanın kullanım belirli kriterlere bağlanmıştır. Bu halkaları kullanmak isteyen işletmeler bunun karşılığında ücret ödemektedir.

Tüketici malları ve üretici malları kendi içerisinde de bir sınıflama ile ele alınmıştır. Tüketici ürünleri içerisinde satın alma davranışı esas alınarak sınıflama yapılmaktadır. Bu anlamda 4 tip tüketici malından söz edilebilir.

Kolayda (Kolaylık Sağlayan) Ürünler

- Özellikli Ürünler
- Beğenmeli (Alışveriş) Ürünler
- Aranmayan Ürünler

Bu ayırım, tüketicilerin satın alma kararını ve davranışını nasıl oluşturdukları düşünülerek ortaya çıkan ve en çok kullanılan sınıflamadır. Kolayda ürünler, tüketicilerin sıklıkla, kısa

zamanda ve asgari ile satın aldıkları ürünlerdir. Sabun, sigara ve gazete gibi ürünlerin bu sınıfta değerlendirilir ve genellikle ucuzdur.

Beğenmeli ürünler, tüketicilerin alternatifler arasında ürünün kalitesini, fiyatını, biçimini karşılaştırarak satın aldığı ürünlerdir. Örnek olarak tüketici bir giysi, elektronik bir alet ya da ikinci el bir araba satın almadan önce çeşitli araştırmalar yapar ve daha sonra ürünleri satın alırlar. Öncelik olarak satın alınacak ürünün ihtiyaca ve elde bulunan olanaklara uygunluğu araştırılır. Bu tip ürünler ise birim değeri yüksek ürünlerdir.

Özellikli ürünler, genelde pahalı ve sıklıkla satın alınmayan, satın alma işlemi çaba gerektiren ve tüketicinin satın alma için çaba harcamaktan kaçınmadığı ürünlerdir. Bu nedenden dolayı özellikli ürünleri satın almak isteyen tüketiciler bu ürünler ya da markalar için özel bir çaba gösterme eğilimindedir. Örnek olarak; scuba yapmak isteyenler spor tüketicisinin belirli bir marka dalgıçlık elbisesi araması ve o markayı satın almasıdır.

Aranmayan ürünler ise tüketicilerin farkında olmadığı ya da satın almak için aramadıkları ürünlerdir. Tüketiciler bu ürünleri, pazarlamacılar ürünün kendi gereksinimlerini karşılayacağını gösterdiklerinde satın almaktadırlar. Bu anlamda yeni geliştirilen ürün, hakkında tüketiciler tarafından bilgi edinilene kadar aranmayan ürün sayılır (Argan & Katırcı 2020).

BÖLÜM III

FUTBOL SPOR ALANININ GELİŞİMİ İLE ULUSLARARASI VE ULUSAL DÜZENLEMELER

3.1. Futbol Oyunu

Oyun, insanın vaktini güzel geçirmesine yarayan, genellikle belli kuralları olan eğlence aktiviteleri ve faaliyetleri olarak tanımlanmaktadır. Futbol ise İngilizce’de (foot) ve (ball) kelimelerinin birleşimi ile oluşan ve “ayak topu” anlamına gelen bir oyundur. Futbol; on bir kişiden oluşan iki takım arasında oynanan, belirli özellikleri olan bir topun, el ile kol kullanılmaksızın (kaleci hariç), genelde ayak ve kafa ile vurarak rakip kale çizgisinin iç kısmına topun tamamının geçmesi ile skor, sayı (gol) yapılması amacına dayanan bir oyundur.

Futbol bireysel yeteneklerin önem arz ettiği bir oyun olmasının yanı sıra, genellikle başarılı olabilmek için takım ruhuna ihtiyaç duyulan “sistemsiz, sistemli” bir oyundur. Futbolcu maçtan önce kendisine teknik kadro tarafından verilmiş görevi ve sorumluluğu uygun bir biçimde yerine getirmelidir (Baş, 2008). Futbol bütün sporlar arasında en fazla akıcılığa ve mücadeleye dayanan bir yapıda olduğu söylenebilir. Bu nedenle bu oyunda çabuk karar verilmesi gerektiğinden futbolcuların fiziki yapı olarak dayanıklı olmalarının yanı sıra zihinsel ve psikoloji olarak da yeterli düzeyde dayanıklı yapıda olmaları gereklidir (Afyon, 1994).

Futbol uluslararası kabul görmüş kuralların geçerli olduğu bir takım oyundur. Kuralların basit ve kolay anlaşılır olması ile oyun için gerekli zemin ve araçların teminin kolay olması her yaş grubundan olan bireyler tarafından oynanabilmesi, özel bir malzeme gerektirmemesi, izleyicinin veya taraftarın da aktif olabilmesi gibi özellikleri nedeniyle dünyanın en popüler sporu haline gelmiştir (Baş, 2008).

. Böylelikle modern futbol, çok hızlı bir biçimde hukuki ve teknik yardımlaşmanın, kurumsallaşmanın en üst seviyeye ulaştığı oyun olmuştur (Urartu, 1994). Basit anlamıyla “gol atmak ve gole mani olmaya” dayanan bir etkinlik olan bu basit oyun herkes tarafından tanınır bir hal alması ve popülerliği inanılmaz büyük boyutlara ulaşan futbol günümüzde dünyanın her bir köşesinde işçisi ve işvereni olan büyük bir endüstri haline gelmiş, ekonomik çerçevesi milyon dolarlarla ifade edilen dev bir sektör olmuştur. Bu nedenlerle artık futbolun hem üretimi hem de tüketimi dünya üzerinde pek çok bireyi yakından etkiler olmuştur (Yüksel, 1994).

Sınırları aşan etkileşimleriyle nerdeyse tüm ülkelerin ekonomilerini ve sosyal ilişkilerini önemli derecede etkileyen her toplumda önemli sayıda bireyleri, din, dil, ırk ayrımı olmaksızın bütüncül bir şekilde aynı potaya sokan, her çeşit insanı içinde bulunduran futbol, müzik ile ritmin, moda ile ahengin ortak yaşam bulduğu tribünlerde milyonlarca insanın hem stres, hem de deşarj için önemli bir faaliyet alanı olmuştur (Türkmen, 1998).

Futbolun kaynaştırıcı yanı, gerek oyuncularının gerekse seyircilerinin memleket, köken farkını, gelir, meslek, inanç sistemi, ırk gibi tüm ayırım unsurlarını silmiştir. Yalnızlık, dışlanmışlık, yoksulluk, ezilmişlik gibi duyguların ve sınıf statü farklılıklarını stadyumda büyük ölçüde kaldırmıştır. Stadyumlardaki bu kaynaşma ortamı diğer yaşam alanlarına da yayılmıştır (Baş, 2008).

Futbol, dünyada büyük kitlelerin tercih ettiği ve duygu yoğunluğu beslediği ile bir alan olmuştur. Baskı kültürünün egemenlikte olduğu toplumlarda futbol taraftar grupları tarafından futbola yüklenen anlam ile futbol takımlarından beklentiler mensubu olduğu kültürün benimsemiş olduğu ufukla sınırlıdır (Doğan, 1999).

Dünya ile paralel olarak Türkiye’de de herhangi bir yaşta ya da herhangi bir düzeyde olsun futbol oynamamış bir bireye rastlamak çok istisna bir durumdur. Oyun oynamaktan da öte futbol, önemli ölçüde geniş bir kitle tarafından, büyük bir bağlılıkla ve duygu yoğunluğu ile seyredilir ve hatta üzerine yorum ve tartışma programları yapılır, böylelikle ülkelerin gündemlerini birçok önemli siyasi ve iktisadi meselelerden daha çok meşgul edebilir (Mutlu, 1991).

Futbolun şu an için en fazla oynanan ve seyredilen hatta oynanması ile seyredilmesi gibi faaliyetler için en çok zevk alınan spor dalı görünümünde olduğu söylenebilir. Futbolun önemli özelliği basit bir biçimde oynanması, oyun alanının geniş ve doğayla iç içe olması, fazla kişiyle oynanması gibi özellikler futbolun diğer spor dallarına oranla daha çok

benimsenmesini sağlamış ve onu her yerde ve her koşulda oynanabilir hale getirmiştir (Baş, 2008).

3.2. Ulusal Futbol Müsabakaları

Dünya üzerinde bulunan her ülkede yapılmakta olan futbol yarışmaları, o ülkelerde kurulmuş olan futboldan sorumlu profesyonel kurumların belirlemiş olduğu çerçevede düzenlenmektedir. Dünya genelindeki ülkelerde benimsenmiş olan temel yöntem lig sistemleri olup bu ligler düzeylerine göre çeşitli kümelere ayrılmış durumdadır. Futbol takımları kendileri ile aynı kümede yer alan diğer futbol takımları ile oyun oynar ve bu oyunlarda elde etmiş oldukları başarılarla göre topladıkları puanlar sonucunda oluşturulan puan durumu esas alınarak belirli bir sırada yer alır. Bu liglerin büyük çoğunluğunda bir takım içinde bulunmakta olduğu ligde yer alan diğer takımların her biri ile ikişer defa oyun oynarlar. Futbol ligi sezonunun sonunda lig puan tablosunda en çok puanı alarak ligi birinci sırada bitiren futbol takımı lig şampiyonluğunu elde ederken son sıra veya sıralarda bitiren takımlar liglere göre farklılık göstermek suretiyle bir alt lige düşerler.

Ülkelerin en üst düzey liginde olmayan yani alt liglerde oynayan futbol takımlarından en üst sırada bulunan bir ya da birkaç takım, sonraki sezonda bir üst ligde oyun oynamaya hak kazanmakta olup bu durum yine liglere göre farklılık gösterebilir. Bazı futbol liglerinde normal sezon bitiminden sonra şampiyonluğu elde etmek için veya bir üst lige yükselmek için futbol takımlarının belirlenebilmesi için playoff ve buna benzer olarak da bir alt seviye futbol ligine düşecek olan futbol takımlarının tespit edilmesi için play out oyunları oynanır. Diğer taraftan başta Latin Amerika sınırlarında olmak üzere Amerika kıtasında bulunan bazı liglerde futbol sezonu, açılış ve kapanış olmak üzere iki farklı bölüme ayrılmakta olup bu sistemin uygulandığı futbol liglerinde her bir sezon bölümü için farklı lig şampiyonlarının çıktığı bilinmektedir.

Birçok ülkede futbol liglerinin yanı sıra ulusal düzeyde çeşitli futbol turnuvalarının düzenlendiği de görülmektedir. Bu futbol kupalarının arasında ülke tarafından farklı futbol liglerinde mücadele eden futbol takımların katılımı ile ulusal kupalar ile yalnızca belirli bir ligde mücadele eden futbol takımlarının oynayabildiği lig kupası bulunmaktadır. Bununla birlikte bazı ülkelerde, ulusal düzeyde gerçekleşen bu organizasyonlarda belli bir başarı kazanmış olan futbol takımları arasında gerçekleştirilen bir ya da birden çok oyunluk müsabakalar da düzenlenmektedir. Ülkelerin en üst düzeyde bulunan futbol ligini belirli başarı sıralamalarında tamamlayan futbol takımları ile diğer ulusal kupalar için yapılmış

olan organizasyonlarda şampiyon olan futbol takımları, bazı uluslararası düzeyde yapılan kulüp yarışmalarında ülkelerini temsil etmeye hak kazanmaktadırlar (Baş, 2008).

Aşağıda yer verilen Şekil 1’de futbol oyun alanı gösterilmektedir.

Şekil 1. Stadyum örneği

3.3. Uluslararası Futbol Birliği Kurulu (International Football Association Board-IFAB)

IFAB, İngiltere, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda futbol federasyonları ile FIFA organizasyonundan oluşmaktadır. Ocak 2014’te IFAB resmi olarak bağımsız bir dernek olarak tescil edildi. Bu kendi yönetimini, genel merkezini ve daha da önemlisi amacını, yapısını ve sorumluluklarını yeniden tanımlayan yasalarla yeni bir başlangıç olmuştur. Yeni tanıtılan yapısında, Futbol ve Teknik Danışma Panelleri (FAP) ve (TAP), futbol dünyasından üyeleri, eski oyuncular veya hakemler olarak deneyimlerini ve bakış açılarını değerlendirmek için kurulmuştur. Oluşturulan mevzuat ile örgütün kendisinin dönüşümünü yansıtan büyük bir revizyondan yapılmıştır. 2016-2017 yıllarında yapılan revizyon gerçek bir kilometre taşıdır ve kabul edilen değişiklikler futbolun geleceğine ve oyunun kanunlarına cesur bir adım teşkil etmiştir (Devecioğlu, 2008, İlkay, 2013).

IFAB’ın misyonu, futbol dünyasına oyun kanunlarının bağımsız koruyucusu olarak hizmet etmektir. Oyun kurallarında değişiklik yapmaya karar veren ve kabul eden tek organ olarak, futbolun ruhunu ve sadeliğini korurken ve güçlendirirken oyuncuları, maç görevlilerini ve taraftarları geliştirmek ve iyileştirmek amacıyla futbol topluluğunu takip

etmektedir. Şeffaflık, hesap verebilirlik ve kapsayıcılık, IFAB'ın temel değerleridir. Küresel futbol topluluğunun tamamına hizmet etmek, görüşlerini dile getirmek ve oyun yasalarını buna göre demokratik bir şekilde değiştirmeyi hedefler. Amaç ise oyunun temel değerlerine saygı gösterirken futbolun gelecekteki sağlık ve istikrarını sağlamaktır (Baş, 2008). IFAB, oyun kurallarını tartışmak, tanımlamak, yönetmek ve üzerinde değişiklik yapmak için düzenli olarak toplanır. Değişiklikler yalnızca normalde her Şubat veya Mart ayında İngiltere, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda'da dönüşümlü olarak yapılan diğer Genel Kurulların yanı sıra, yıllar içinde FIFA Dünya Kupası düzenlenmektedir. IFAB, Oyun Yasalarının adil kalmasını sağlamak ve oyundaki önemli değişikliklere uyum sağlamak için çalışır. Kurul, oyunu geliştirmeye ve futbolu herkes için daha adil hale getirmeye yardımcı olabilecek yeni teknolojileri kabul etmektedir. IFAB aynı zamanda oyunun kanunlarını oyunun gerçek ruhuna uygun olarak olabildiğince basit ve müdahaleci olmamanın gerekli olduğuna inanmaktadır. Futbol Danışma Paneli ve Teknik Danışma Paneli tarafından kararlar alınmadan önce IFAB'ı ek uzmanlıkla desteklemek ve küresel futbol topluluğunun oyun yasalarını şekillendirme yolunu iyileştirmek için kurulmuştur (Devecioğlu, 2008, İlkay,2013; Baş, 2008).

3.4. Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (Fédération Internationale de Football Association-FIFA)

FIFA, futbolun dünya çapındaki en üst düzey yönetim organı olarak görev yapmaktadır. 21 Mayıs 1904 yılında Paris'te kurulan organizasyonun merkezi İsviçre'nin Zürih kentindedir. 211 ulusal futbol federasyonunun üyesi olduğu FIFA, farklı türde ve seviyede futbol turnuvalarını düzenlemek dünya futbolunun yönetimine katkı sunmak, kuralları uygulamak ve değiştirmekle sorumlu olan kuruluştur. Bu organizasyonun düzenlemekte olduğu en önemli turnuva ise 1930'dan bu yana gerçekleştirilen FIFA Dünya Kupası yarışmasıdır. Bu kupa ya da yarışma 2014 yılında turnuva da hesaba katıldığında şimdiye dek yirmi defa düzenlenmiştir (Devecioğlu, 2008, İlkay,2013; Baş, 2008).

Yirminci yüzyılın başlarında, uluslararası alanda futbolu yönlendirecek ve futbol yönetimine bir çerçeve çizecek bir yönetim organının eksikliği belli olunca, bu ihtiyacı gidermek amacıyla 21 Mayıs 1904 tarihinde Paris'te FIFA kurulmuştur. Adı, Fransızca 'Uluslararası Futbol Birlik Federasyonu' anlamına gelen 'Fédération Internationale de Football Association' şeklinde belirlenmiştir. Bu birliğin kısaltması bütün dünyada bilinen ve popüler bir biçimde kullanılan 'FIFA' biçiminde seçilerek belirlenmiştir (Baş, 2008).

Bu yapının kurucu üyeleri Belçika, Danimarka, Fransa, Hollanda, İspanya İsveç ve İsviçre'dir. Ayrıca, aynı gün içerisinde Almanya da telgraf vasıtasıyla ile federasyona katıldığını belirtmiştir. FIFA'nın kurucu üyelerden başka ilk üyeleri 1908'de üye olan Güney Afrika, 1912 yılında üyeliğe katılan Arjantin ve Şili, 1913 yılında birliğe katılan Kanada ve Amerika Birleşik Devletleri ülkelerinden oluşmaktadır. Güney Afrika'nın bu organizasyona katılımı ile organizasyon ilk defa Avrupa sınırlarını aşmıştır. Arjantin ve Şili'nin katılımıyla da Amerika kıtasına kadar varlığını götürmüştür (Devecioğlu, 2008, İlkay, 2013, Baş, 2008).

Birinci Dünya Savaşı esnasında çok sayıda futbolcunun ölmesi veya sakatlanması organizasyonun gelecekteki varlığını önemli bir tehlikeye sokmuştur. Ayrıca savaş zamanlarına denk gelen dönemlerde düşman olan ülkeler birbirleriyle sportif anlamda da olsa bir araya gelme konusunda isteksiz olmuşlardır. FIFA'nın tarihsel nitelikteki koleksiyonları İngiltere'de kurulmuş olan Ulusal Futbol Müzesi'nde sergilenmektedir. Merkezi İsviçre'nin Zürih kentinde bulunan FIFA, İsviçre Kanunları esas alınarak kurulmuş bir federasyondur. FIFA organizasyonunun en yüksek organı FIFA Kongresi olup bu kongre üye federasyonların temsilcilerinden oluşmakta olan bir kuruldur. Bu kongre, olağanüstü durumlar dışında 1998 yılından bu yana yılda bir defa olmak üzere toplanmaktadır. Bu kongre, FIFA tüzüğünde değişiklik yapabilecek tek kurul olarak belirlenmiştir. Bu kongrede FIFA Başkanı, FIFA Genel Sekreteri ve FIFA Yönetim Kurulunda görev alacak olan üyeler belirlenmektedir. FIFA Yönetim Kurulu, FIFA Kongresi görevini yürütürken toplanma aralıkları sırasında karar verilmesi konusunda ana karar organıdır. Yönetim kuruluna bağlı olan Finans Kurulu, Disiplin Kurulu, Hakemler Kurulu şeklinde alt FIFA kurulları düzenlenmiştir. Ulusal futbol federasyonlarından oluşturulan bu konfederasyonlar bulunmuş oldukları kıtaya göre sınıflandırılmaktadır. Konfederasyonların işleyişi de FIFA organizasyonuna benzer olarak kendi tüzüklerine ve yönetim organlarına sahip olup uluslararası futbol turnuvaları düzenlemektedirler. Dünyada FIFA'ya bağlı bir biçimde faaliyet gösteren altı kıta konfederasyonu bulunmaktadır. Bu konfederasyonlar aşağıda listelenmiştir (Devecioğlu, 2008, İlkay,2013, Baş, 2008).

- AFC - Asian Football Confederation
- CAF - Confédération Africaine de Football
- CONCACAF - Confederation of North, Central American and Caribbean Association Football
- CONMEBOL - Confederación Sudamericana de Fútbol
- OFC - Oceania Football Confederation
- UEFA - Union of European Football Associations

Şekil 2. Konfederasyonların dağılımı

Ülke sınırlarının dışında başka bir konfederasyona bağlı olan bazı ülkeler vardır. Bu ülkeler Rusya, Türkiye, Kıbrıs Cumhuriyeti, Ermenistan, Azerbaycan ve Gürcistan olarak bilinmektedir. Bu ülkelerin topraklarının tamamı veya bir kısmı Asya kıtasında bulunmuş olmasına karşın UEFA organizasyonunun bir parçasıdır. İsrail, Asya kıtasında bulunmasına rağmen 1994 yılında UEFA'ya katılmıştır. Kazakistan, 2002 yılında UEFA'dan AFC'ye taşınmıştır. Avustralya, 2006 yılı Ocak ayında AFC'den OFC'ye taşınmış ve bununla birlikte son kez ulusal bir federasyon konfederasyon konusunda değişikliğe gitmiştir. Guyana ve Surinam, Güney Amerika sınırlarında bulunan ülkelere olmalarına rağmen tarihleri boyunca CONCACAF üyesi olmuşlardır (DEVECİOĞLU, 2008, İLKAY, 2013, Baş, 2008). Günümüzde toplam 211 üye ülkesi bulunan FIFA, her ülke için kendine has üye kodu belirlemektedir. Filistin gibi dünyada siyasi varlığına karşı komplolar kurulan ve siyasi tavır alınan ülkelerin bile üyeliğinin bulunduğu FIFA, Birleşmiş Milletler'den daha fazla üye sayısına sahiptir. Bu durum futbolun birleştirici yönünün somut bir göstergesidir. FIFA dünya sıralaması, aylık olarak düzenlenen ve takımların uluslararası turnuvalarda ve bu turnuva elemelerinde, dostluk maçlarında

gösterdikleri başarı durumlarına göre hazırlanmakta olan bir listedir. Aynı nitelikte olan FIFA kadınlar dünya sıralaması ise dört yıllık periyotlar ile güncellenmektedir (Devecioğlu, 2008, İlkay,2013, Baş, 2008).

3.5. Futbol Seyircisi ve Taraftarlar

Seyirci oyun, gösteri veya sportif faaliyetleri bu faaliyetlerin meydana geldiği yerde bizzat bakarak gören kişi veya kişilere denilmektedir. Futbol seyircisi, on bir kişiden oluşan iki takım arasında yapılan yarışma amaçlı bir karşılaşmayı izleyenlere denilmektedir. Futbol seyircisinin bir başka tanımı ise, istekleri benzerlik gösteren ve bir spor yarışmasında benzer tepkileri ve davranışları sergileyen daha önceden organize edilmemiş olan insanlardan oluşan gruplardır (Çağlayan, 2004).

Futbol seyircisi sosyolojik açıdan incelendiğinde “Geçici Teşkilatsız İnsan Birikimi” şeklinde oldukları ifade edilmiştir. Bu birikim için ne cemiyet, ne cemaat, ne de menfaat birliği tanımlaması yapılamamıştır. Bunlar için yapılan tanım, geçici teşkilatsız bir topluluktan ibaret olduklarıdır.

Spor taraftarı ve spor seyircileri ile ilgili çok sayıda araştırma yapılmış ancak yine de bu konuda genel kabul gören bir kavramsallaştırma ya da kavramsal çerçeve oluşturulamamıştır. Kavramların oluşması ve netleşmesi özellikle, taraftar ve seyirci arasında özdeşleşme derecesi farklılıkları olduğu için önem arz etmektedir. Futbol seyircilerini stadyuma yönelten önemli nedenlerden biri monotonluktan kurtulmak için futbol maçlarını deşarj olarak kullanma isteğidir. Ekonomik refah düzeyinin artırılması, kişi başı milli gelirin yükselmesi, vatandaşları tek başına mutlu etmeye yetmemektedir (Baş, 2008).

Taraftarların göstermiş oldukları davranış şekilleri esas alınarak çeşitli biçimlerde sınıflandırıldığı görülmektedir. Birinci grupta yer alan kişiler, takım ile duygusal yoğunluğu diğerlerine göre daha fazla olmakta ve takıma duygusal anlamda daha fazla yatırım yapmakta ve takım ile daha fazla ilgilenmektedirler (Wann ve Branscombe, 1990). Bu grup seçtikleri takıma, her şartta hatta yıllar süren başarısızlık durumlarında bile sadakatlerini korumaya devam ederler.

İkinci grupta yer alan taraftarlar ise takımları başarılı iken desteklemekte ve takip etmekte takım başarısının mutluluğunu yaşamak istemekte ancak başarısızlık durumlarında ise

takımı takip ve destekten vazgeçerek uzaklaşmakta üzüntüyü paylaşmak istemeyenler olarak değerlendirilen taraftarlardır (Wann ve Branscombe, 1990).

3.5.1. Sadık Taraftar

Desteklemekte oldukları kulüplerinin kayıtsız şartsız en ateşli savunucuları olarak tanımlanabilirler. Sadık taraftarlar, kulüp ile yoğun duygusal bağ kuran ve kulübe duygusal olarak yatırım yapıp uzun vadeli düşünen taraftarlardır. Bu tarza sahip olan taraftarlarda, takım değişikliği söz konusu olmaz (Baş, 2008; Wann ve Branscombe, 1990). Bu tarza sahip taraftarlar kendisini kulübüne destek verme konusunda bir zorunluluk içinde hissetmekte ve çeşitli yollarla kulüpleri için destekte bulunurlar çünkü kulüp ile çok yakın bireysel bağlılık hissederler. Rakip bir spor kulübüne gönül verip bağlanmak bu tip taraftarlar için asla mümkün değildir. Sadık taraftarlar kulüplerine kültür gibi bağlanmış olup kulüp, onun bağlı olduğu topluluğun bir simgesi ve temsilcisi niteliğindedir (Baş, 2008).

3.5.2. İzleyici Taraftar

Bu grupta yer alan taraftarlar takımın izleyicileri olarak nitelendirilir. Bu taraftar grubu aynı zamanda oyuncularını, yöneticilerini ve diğer futbol adamlarını da takip ederler ancak yine de izleyici grubunda değerlendirilen taraftarlar kulübün yanında yer alan kulübü ile gezen bir gezgin gibi tanımlanamamaktadır. Bunun yanı sıra olumlu bir ilgi ile futbolcular ve kulüp arasındaki gelişmeleri izleyen ve bu gelişmelere ayak uydurarak uzak durmayan ilgili bir yapıya sahip oldukları bilinmektedir.

Bu tip taraftar, onların bağlı oldukları taraftar grubu ile kulübün tüm etkinliklerinden haberdardır. Bu grupta sınıflandırılmış olan taraftarlar, beğendikleri başka bir kulüp ile ya da taraftarlık yapmakta oldukları spor kulübünün tarihsel bağlarından dolayı farklı ve özel bir kulüp ile birlikte hareket etmeleri mümkündür (Baş, 2008).

3.5.3. Hayranlar

Bu kategoride yer alan taraftarlar istekli, tüketici taraftar olarak da nitelendirilebilirler. Bu grupta yer alan bireyler özellikle kulüplerin, kulüp ünlülerinin ya da kulübün en özel oyuncularının takipçisi, tutkunu ya da hayranıdır. Ancak bu ilişki sadık taraftara göre,

alınan zevkten daha mesafeli olmakta ve duygusal bağ daha zayıf kurulmaktadır. Desteklenmekte olan kulüp bireysel olarak, hayran grubunu kendine çeker (Baş, 2008).

Hayran grubunda yer alan taraftarlar, kulübün oyuncuları ya da kulüp ile çok sıkı özdeşleşmiş olup bu sebepten kişilerin kendilerini ispatlama aracı olarak istekli bir şekilde kulüp ürünlerini tüketmektedirler. Bu tüketim, hisse senedi satın alma, ticari nitelikte ürünleri satın alma ya da maddi bağış yapma biçimlerinde gerçekleşebilir (Baş, 2008).

3.5.4. Gezginci Taraftar

Bu kategoride yer alan taraftarlar heyecansız, soğukkanlı ve tüketici bir davranış biçimine sahiptirler. Gezginci taraftar grubunda olan bireyler, sanal ilişkiler etrafında yoğunlaşan tüketim kültürünün hâkim olduğu, şahsiyet ve kişiliğin geri planda kaldığı bir taraftar kimliğine sahiptirler. Gezginci taraftar grubunda yer alan bireyler, futbol kulüpleriyle doğrudan bir bağ veya bağlantısı olmaksızın ilişki kurmayı benimsemekteler. Bu grupta ki taraftarlar herhangi bir kişisel tüketimden kaçınmakta olup takımı moda gibi kullandıktan sonra terk edilebilen imgeleri tüketebilir (Baş, 2008).

3.5.5. Fanatikler ve Fanatizm

Fan, kelimesinin sözlük anlamı hayranlığı ifade ederken fanatik kelimesinin anlamı ise, aşırı düşkün veya aşırı meraklı bir kimseye ya da bir şeye aşırı derecede coşku ve tutkuyla bağlanmış, desteklediği takıma her ne olursa olsun bağlanmış olan ve takımının kazanmasını her şeyden üstün gören bunun için her yolu meşru gören kişiyi ifade eder. Fanatizm olgusu ise bir kimseye, bir gruba ya da takıma aşırı düşkünlüğü ve tutku ile bağlı olma durumunun varlığını ifade etmek için kullanılır.

Fanatik düzeyinde takım destekleyen bireyler bir yarışma içinde mücadele eden taraflardan birine aşırı bağlılık göstermekte olup sabit fikirle davranan takımına aşırı düşkün olan kimseler şeklinde nitelendirilirler. Futbol fanatikliğinin olumlu ve olumsuz yanları vardır. Fanatiklik, bir yandan bir takımı “ölesiye sevmek” ve ona çok sıkı bağlı olmak, şeklinde toplumsal bir onayı alan bir biçimde ifade edilirken, diğer taraftan şiddeti de içeren “aşırı” davranışları, toplum tarafından kabul edilemeyen unsurları da içinde barındırmaktadır (Baş, 2008).

Fanatik taraftar grubunda yer alan bireyler, aşırı tutkulu taraftarlardır. Bu gruptaki taraftarlar müsabakayı dikkatli bir şekilde seyreder gibi görünse de aslında oyunu görmez.

Bu taraftarların ilgi alanı tribünlerdir, çünkü tribünler bu grubun psikolojik olarak savaş alanıdır. Rakip taraftarların varlıkları bu grup taraftarlar için kabul edilemez bir durumdur (Baş, 2008). Şiddete dönüşen Fanatizmin aşırı hali holiganizm ismi verilmektedir. Holiganizm ve fanatizm sporda var olan şartlarda kendisinden olmayana karşı oluşturulan nefretin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Alptekin, 2011: 20-23). Futbol fanatiği bazen olumlu bazende olumsuz anlam yüklenebilir. Fanatiklik, bir taraftan bir takımı ölesiye sevmeyi ve çok bağlı olmayı sosyal onay çerçevesinde ifade ederken, öte taraftan şiddeti de içeren aşırı davranışları sosyal olarak kabul edilemez bir çerçevede ifade etmektedir (Kazan, 2009). Fanatizm, fanatik davranışlar, on yıldan aşkın bir süredir incelenmektedir (Dwyer vd., 2018). Yapılan araştırmalara göre fanatizm, taraftarların ve onların takımlarının arasındaki inancın ve karakterin anlamına gelmektedir. Hunt vd.,(1999) taraftarları 5 farklı kategoride incelemişlerdir. Geçici taraftar olarak adlandırılan taraftar kitlesi yalnız uygun koşullarda takımlarını destekler; diğer taraftar grubu ise sadece bulundukları coğrafi bölgenin takımlarını destekleyen taraftar grubudur. Üçüncü grup ise takımlarını kendilerini adayın taraftar grubudur, bu grup olanaklara veya coğrafi uzaklığa bakmaksızın takımlarını destekleyen taraftar gruplarıdır. Fanatik olarak adlandırılan taraftar grubu ise takımlarına çok bağlıdırlar, hayatlarının her yönüne uygularlar örnek olarak aile ya da çalışma hayatı gibi. Son olarak ise işlevsiz taraftar grupları gelmektedir. Bu tip gruplar ise herhangi bir bağlılık yönünden çok kendi kimliklerini merkeze alırlar ve kolayca antisosyal davranışlar sergileyebilir ya da şiddetli bir tavır takınabilirler (Dalpian vd. 2014). Günümüzde profesyonel futbol, pazarlanabilir bir ürün haline gelmiş olup ve ticarileşmiştir (Acet, 2001). Hızla küreselleşen dünyada teknolojideki gelişmelerden çok etkilenen alanlardan biri de futboldur. Futbol sosyal medyanın yanı sıra yazılı ve görsel medyanın etkisiyle makro düzeyde bir değişim geçirmiştir. Bu değişim sponsorluk, reklam, ticaret ve kitlelerin yönlendirilmesinde büyük bir güç olarak karşımıza çıkmaktadır. Futbol yaşamın her alanında kendine yer edinen, sosyal hayatın bir gerçeğidir. Türkiye’de genç nüfusun büyük bir kitlesini oluşturan lise öğrencilerinin fanatiklik eğilimlerinin ortaya konması ve fanatiklikle ilgili tutumlarının ortaya konması açısından önem arz etmektedir (Yıldız, 2018).

Konuyla ilgili ileri sürülen modellerin birçoğunda takım kimliği, yani fanatik ve takım arasındaki psikolojik bağ önemli bir yer almaktadır. Bu konudaki benzer araştırmalarda takım kimliği ile fanatizm kaynaklı saldırganlık arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını ortaya koyulmaktadır (Taşmektepligil, 2014). Fanatikler müsabakalarda kazanmak için her

yolu meşru görmek, oyuna bakmayarak sadece sonuçla ilgilenmek, takımları öne geçtiğinde mutluluklarını sesli bir şekilde ortaya çıkarmak, takımları mağlup duruma düştüğünde ise mutsuz bir ruh haline bürünmek gibi özellikleriyle gözlemlenmektedir (Kurtiç, 2006). Bireysel açıdan kişilerin gelişim eksiklikleri ve başarısızlıkları sebebiyle takımlarının başarısı ve takımlarına bağlılıkları ile övünmeleri söz konusu olabilmektedir. duygular bir süre sonra fanatizme dönüşerek kişilerin eksikliklerini ve başarısızlıklarını unutmak için bir araç haline gelerek şiddet eylemine dönüşebilmektedir. Toplumsal açıdan kişilerin hızlı kentleşmeyle birlikte iç göçle kırsaldan kente gelerek uyum sorunları yaşamaları sonucu fanatizme yönelerek şiddet eylemleri gösterebilmektedir (Paksoy, 2014). Yapılan araştırmalarda kişilerin fanatik olma süreçlerinde etkilendiği kişilerin sırasıyla babaları, ünlü oyuncular, erkek kardeş, okul ve diğer aile üyeleri olduğu belirtilmektedir (Melnick ve Wann, 2010).

BÖLÜM IV

YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Modeli

“Araştırma, tarama modelinin kullanıldığı bir çalışmadır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez” (Karasar, 2017).

4.2. Araştırma Grubu

Araştırmaya Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören 147’si erkek (%60,7), $X_{yaş}=24,84\pm3,79$ 95’i kadın (%39,3), $X_{yaş}=22,66\pm3,28$ olmak üzere toplam 242 öğrenci gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcılara ait betimsel istatistikler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Araştırma Kapsamına Alınan Bireylere İlişkin Tanımlayıcı İstatistik Bilgiler

	Değişkenler	N	%
Cinsiyet	Erkek	147	60,7
	Kadın	95	39,3
	Toplam	242	100,0
Taraftar Topluluğuna Üye Durumu	Evet	72	29,8
	Hayır	170	70,2
	Toplam	242	100,0
Maçları Takip Etme Durumu	Takip Etmem	45	18,6
	Ara Sıra Takip Ederim	103	42,6
	Düzenli Takip Ederim	94	38,8
	Toplam	242	100,0
Tutulan Takımın Ürünlerini Alma	Evet	161	66,5
	Hayır	81	33,5
	Toplam	242	100,0

Tablo 1’de araştırma kapsamına alınan bireylerin, %60’nın erkek, %39,3’nün ise kadın olduğu, %29,8’inin taraftar topluluğuna üye, %70,2’sinin ise üye olmadığı, %18,6’sının maçları takip etmediği, %42,6’sının ara sıra takip ettiği, %38,8’inin ise düzenli takip ettiği, %66,5’inin tuttuğu takımın ürünlerini aldığı, %33,5’nin ise almadığı tespit edilmiştir.

4.3. Veri Toplama Araçları

4.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından oluşturulan form;

- Cinsiyet,
- Yaş,
- Öğrenim gördüğü bölüm,
- Maçları takip etme sıklığı,
- Tutulan takımın ürünlerini satın alma durumu gibi bilgilerini içeren sorulardan oluşmaktadır.

4.3.2. Futbol Taraftarı Fanatiklik Ölçeği

Taşmektepligil, Çankaya ve Tunç (2015) tarafından geçerlik güvenirlik çalışması yapılan ölçek 13 maddeden oluşmakta ve 4'lü likert tipinde (Kesinlikle Katılıyorum, Katılıyorum, Katılmıyorum, Hiç Katılmıyorum) değerlendirilmektedir. Veriler kodlanırken, “kesinlikle katılıyorum” seçeneğinden başlayarak sırayla 1, 2, 3, 4 puanları verilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek adına yapılan açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin 2 boyutlu yapıdan (Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimi, Kurumsal Aidiyet) oluştuğu tespit edilmiştir. Şiddete Yönelik Düşünce boyutu 8 madde (1, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13) ve Kurumsal Aidiyet boyutu 5 maddeden (2, 3, 4, 6, 10) oluşmaktadır. Elde edilen bu yapı varyansın %52'sini açıkladığı belirlenmiştir. Geliştirilen ölçeğin geneline ilişkin cronbach alpha iç tutarlık katsayısının .88 olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin puanlanması, fanatiklik ölçek kriterlerine göre anket uygulanan seyircilerin 13 soru üzerinden almış olduğu toplam puan 13-21 arasındaysa “fanatik”, 22-30 aralığında “takım taraftarı”, 31-52 aralığında ise “futbolsever” olarak adlandırılmıştır. Bu araştırmada elde edilen iç tutarlık katsayıları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2
Futbol Taraftarı Fanatiklik Ölçeğine İlişkin İç Tutarlık Katsayıları

Alt Boyutlar	Cronbach Alpha (α)
Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimi	.88
Kurumsal Aidiyet	.80
Ölçek Geneli	.89

Tablo 2’de araştırma kapsamında kullanılan ölçeğin geneli için iç tutarlık katsayısı .89 olarak tespit edilmiştir. Ölçek alt boyutlarından elde edilen değerlerin ise .80 ile .88 arasında değiştiği görülmektedir. Tezbaşaran, (1996) bu değerlerin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu belirtmektedir.

4.3.3. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizi için Microsoft Excel ve SPSS 22.0 programı kullanılmıştır. İlk aşamada varsayımların kontrolü uç veriler ve eksik verilerin tespiti neticesinde 7 kişinin verileri analiz dışı bırakılmıştır. Bu kapsamda 242 kişinin verileri üzerinden normallik varsayımları kontrol edilmiştir. Normallik testi için Skewness ve Kurtosis değerlerine bakılmıştır. Skewness değerlerinin 0.118 ile -1.137 arasında,

Kurtosis değerlerinin ise -1.207 ile 1.471 arasında değiştiği gözlenmiştir. Bu değerlere ilişkin ilgili referanslar dikkate alındığında (Tabachnick & Fidell, 2013) belirttiği sınırlar içinde yer aldığı elde edilen verilerin normal bir dağılıma sahip olduğu tespit edilmiştir.

Bu doğrultuda ikili grup karşılaştırmalarında T-Testi ve ikiden fazla grup karşılaştırmalarında ise One-Way Anova analizi kullanılmıştır. Anova analizi neticesinde farkın kaynağını belirlemek adına post-hoc Tukey testi kullanılmıştır. Bununla birlikte yaş ve çalışma yılı değişkeni ile ölçek arasındaki ilişkiyi belirlemek için ise pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Yapılan tüm değerlendirmelerde istatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak dikkate alınmıştır. Ölçek alt boyutlarına ilişkin skewness kurtosis değerleri tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3

Araştırmada Kullanılan Ölçek Alt Boyutlarına İlişkin Çarpıklık Basıklık Değerleri

Alt Boyutlar	Skewness		Kurtosis	
	Statistic	Std. Hata	Statistic	Std. Hata
Kurumsal Aidiyet	-1,137	,156	1,471	,312
Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimi	,118	,156	-1,207	,312

BÖLÜM V

BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen veriler aşağıda tablo olarak sunulmuştur.

Tablo 4

Cinsiyet Değişkenine Göre Futbol Taraftarı Fanatiklik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin T-Testi Sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	N	Ort.	Ss	T	Sd	f	P
Kurumsal Aidiyet	Erkek	147	14,700	3,437	1,735	240	,013	,084
	Kadın	95	13,926	3,314				
Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimi	Erkek	147	18,020	6,383	1,244	240	,053	,215
	Kadın	95	16,978	6,324				

Tablo 4'te katılımcıların fanatiklik düzeyleri cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, kurumsal aidiyet ($t_{(240)}=1,735$, $p>.05$), Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimi ($t_{(240)}=1,240$, $p>.05$), boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Tablo 5

Taraftar Topluluğuna Üye Durumu Değişkenine Göre Futbol Taraftarı Fanatiklik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin T-Testi Sonuçları

Değişkenler	Üyelik	N	Ort.	Ss	T	Sd	f	P
Kurumsal Aidiyet	Evet	72	16,166	2,373	5,585	240	7,835	,000*
	Hayır	170	13,647	3,500				
Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimi	Evet	72	21,222	5,797	6,166	240	,784	,000*
	Hayır	170	16,082	5,982				

Tablo 5’te katılımcıların fanatiklik düzeyleri üyelik değişkenine göre incelendiğinde, kurumsal aidiyet ($t_{(240)}=5,585$, $p<.05$), Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimi ($t_{(240)}=6,166$, $p<.05$), boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ortalama puanlara karşılaştırıldığında taraftar topluluklarına üye öğrencilerin fanatiklik düzeylerinin üye olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 6

Tutulan Takımın Ürünlerini Alma Durumu Değişkenine Göre Futbol Taraftarı Fanatiklik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin T-Testi Sonuçları

Değişkenler	Ürün Alma	N	Ort.	Ss	T	Sd	f	P
Kurumsal Aidiyet	Evet	161	15,260	2,712	5,953	240	13,553	,000*
	Hayır	81	12,679	3,961				
Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimi	Evet	161	18,422	6,201	2,833	240	,007	,005*
	Hayır	81	16,000	6,424				

Tablo 5’te katılımcıların fanatiklik düzeyleri üyelik değişkenine göre incelendiğinde, kurumsal aidiyet ($t_{(240)}=5,953$, $p<.05$), Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimi ($t_{(240)}=2,833$, $p<.05$), boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ortalama puanlara karşılaştırıldığında tuttuğu takımın ürünlerini alan öğrencilerin fanatiklik düzeylerinin ürünleri almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 7

Maçları Takip Etme Durumu Değişkenine Göre Futbol Taraftarı Fanatiklik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin One-Way Anova Sonuçları

Alt Boyutlar	Maçları Takip Etme	N	Ort.	Ss	sd	F	p	Fark-Tukey
Kurumsal Aidiyet	A: Takip Etmem	45	12,266	4,086	2			
	B: Ara Sıra Takip Ederim	103	13,728	3,272	239	28,578	,000*	C>A
	C: Düzenli Takip Ederim	94	16,148	2,140	241			
	Toplam	242	14,396	3,403				
Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimi	A: Takip Etmem	45	16,044	6,646	2			
	B: Ara Sıra Takip Ederim	103	17,475	6,592	239	2,349	,098	
	C: Düzenli Takip Ederim	94	18,510	5,870	241			
	Toplam	242	17,611	6,367				

Tablo 7’de katılımcıların fanatiklik düzeyleri maçları takip etme değişkenine göre incelendiğinde, kurumsal aidiyet ($F_{(2-241)}=28,578$; $p<.05$) boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimi ($F_{(2-241)}=2,349$; $p<.05$) boyutunda ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan post-hoc Tukey analiz sonuçlarına bakıldığında, maçları düzenli takip eden öğrencilerin fanatiklik düzeylerinin takip etmeyen bireylere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8

Yaş Değişkenine Göre Futbol Taraftarı Fanatiklik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin Pearson-Korelasyon Analiz Sonuçları

	(n=242)	Kurumsal Aidiyet	Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimi
Yaş	r	,093	,110
	p	,148	,089

Tablo 8’de yaş ile kurumsal aidiyet arasında ($r=,093$; $p>.05$) pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı olmayan ilişki, şiddete yönelik düşünce ve eylem eğilim arasında ise ($r=,110$; $p>.05$) pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermediği tespit edilmiştir.

BÖLÜM VI

TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

Futbolda şiddet eğilimi 1950'li yıllara kadar gündemi çok meşgul etmezken 1960'lı yılların başından itibaren yeniden yükselişe geçmiştir (Sert, 2000). 1980'li yıllardan sonra şiddet eğilimi önemli bir sorun olarak dünyanın birçok ülkesine yayılmıştır (Dunning, 1999). Günümüzde bu tür davranış ve eğilimler, başta futbol olmak üzere sporun birçok alanında önemli sorun olmaya devam etmektedir. Bu nedenle, sporda fanatizm, şiddet ve saldırgan davranışların ölçülmesi ve önlenmesine yönelik bilimsel çalışmalar önem arz etmektedir.

Bu araştırmanın amacı, Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim göre öğrencilerin fanatiklik düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesidir. Elde edilen sonuçlar ilgili literatür ışığında tartışılmıştır.

6.1. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Sonuçlar

Cinsiyet değişkenine göre sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin fanatiklik ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

İlgili literatür incelendiğinde, çalışmamızla paralellik gösteren araştırmaların olduğu görülmektedir. Dimmcok ve Grove (2005) tarafından yapılan araştırmada cinsiyet değişkenine göre fanatiklik düzeyinin değişmediği rapor edilmiştir. Benzer şekilde Kural (2007) taraftarlar üzerinde yapmış olduğu araştırmada fanatiklik düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmadığını belirtmektedir.

Literatürde çalışma bulgularımızla örtüşmeyen araştırmaların da olduğu görülmektedir. Yıldız ve Açık (2018) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada şiddet eğilimi alt boyutunda erkek öğrencilerin fanatiklik düzeyinin kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğu rapor edilmiştir. Tanyeri (2019) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde

yapılan araştırmada ise, kurumsal aidiyet alt boyutunda yine erkek katılımcıların fanatiklik düzeylerinin kadın katılımcılara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

6.2. Taraftar Topluluğuna Üye Durumu Değişkenine İlişkin Sonuçlar

Taraftar topluluğuna üye durumu değişkenine göre sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin fanatiklik ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Ortalama puanlara bakıldığında, taraftar gurubuna üye öğrencilerin fanatiklik düzeylerinin üye olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

İlgili literatürde Açaık ve ark., (2018) taraftarlar üzerinde yaptığı araştırmada taraftar topluluğuna üye olan ve olmayan bireyleri farklı değişkenlere göre incelemiştir. Bu doğrultuda üye olan ve olmayan bireylerde farklı değişkenlere göre gruplar içinde anlamlı farklılıklar olduğu rapor edilmiştir. Başka bir literatürde Taştan (2009) tarafından yapılan araştırmada taraftar topluluğuna üye bireylerin fanatiklik düzeylerinin üye olmayan bireylere göre daha yüksek olduğu rapor edilmiştir. Benzer şekilde Dimmcok ve Grove (2005) topluluğa üye bireylerin fanatiklik düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtmektedir.

6.3. Tutulan Takımın Ürünlerini Alma Durumu Değişkenine İlişkin Sonuçlar

Tutulan takımın ürünlerini alma durumu değişkenine göre sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin fanatiklik ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Ortalama puanlara bakıldığında, tuttuğu takımın ürünlerini alan öğrencilerin fanatiklik düzeylerinin almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

İlgili literatür incelendiğinde, çalışmamızla paralellik gösteren araştırmaların olduğu görölmektedir. Yıldız ve Açaık (2018) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada lisanslı ürün alma değişkenine göre fanatiklik düzeyinin değiştiği rapor edilmiştir. Bir başka araştırmada Tanyeri (2019) tuttuğu takımın ürünlerini alan bireylerin fanatiklik düzeylerinin almayan bireylere göre yüksek olduğunu belirtmektedir.

6.4. Maçları Takip Etme Durumu Değişkenine İlişkin Sonuçlar

Maçları takip etme durumu değişkenine göre sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin fanatiklik ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Kurumsal aidiyet alt boyutunda post hoc tukey testi sonucuna bakıldığında, maçları düzenli takip

eden öğrencilerin fanatizm düzeylerinin takip etmeyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Şiddete yönelik düşünce ve eylem eğilimi alt boyutunda ise anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

İlgili literatür incelendiğinde, çalışmamızla paralellik gösteren araştırmaların olduğu görülmektedir. Tanyeri (2019) maçları düzenli takip eden bireylerin fanatizm düzeylerinin takip etmeyen bireylere göre yüksek olduğunu belirtmektedir. İlgili değişken ile yapılacak daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

6.5. Yaş Değişkenine İlişkin Sonuçlar

Yaş değişkenine ilişkin sonuçlar incelendiğinde, yaş ile ölçek alt boyutları arasında pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermediği tespit edilmiştir.

İlgili literatür incelendiğinde, Kural ve Özbek (2019) tarafından yapılan araştırma küçük yaş gurubu katılımcıların şiddet eğiliminin daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Bununla birlikte Paksoy (2014) bireylerin yaşı küçüldükçe fanatizm düzeyinin arttığını rapor etmiştir. Başka bir literatürde Koçer (2012) tarafından yapılan araştırmada ise 18 yaşından küçük taraftarların 25 yaş ve üstü taraftarlara göre futbol kulüplerine daha fazla destek verdikleri ve taraftarların yaşlarına göre dış koşullar tarafından daha fazla kısırtma eğiliminde oldukları tespit edilmiştir.

6.6. Öneriler

Geleceğin sporcularını yetiştirecek olan lisans öğrencileri arasında fanatizm düzeyini sıfıra indirme konusunda hedeflere ulaşmak için her öğrenim bölümüne ve sınıf düzeyine göre farklı yaklaşımlar geliştirilmesi önerilmektedir. Lisans eğitim sisteminin unsurları olan öğretim programı bu doğrultuda yeniden hazırlanarak güncellenebilir. Fanatizm düzeyinin Spor Bilimleri Fakültesi lisans eğitimi veren tüm bölüm türlerinde de sıfırlanması geleceğin spor faaliyetlerini ve sporcularını önemli ölçüde etkileyecektir.

KAYNAKLAR

- Acet, M. (2001). *Futbol seyircisini fanatik ve saldırgan olmaya yönelten sosyal faktörler*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Açak, M., Düz, S., Karataş, Ö., Karademir, T., Kurak, K., & Bayer, R. (2018). Türkiye Futbol Federasyonu 1. Ligindeki Taraftarlarının Fanatiklik Durumlarının İncelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 20(3), 8-23.
- Afyon, Y. A. (1994). *Futbol'da öğrenme ve öğretme*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Alptekin, D. (2011). *Toplumsal Aidiyet ve Gençlik: Üniversite Gençliğinin Aidiyeti Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Amman, M. T. (1999). Dünyada ve Türkiye’de spor sosyolojisi, tarihçe ve günümüzdeki durum. *Dinamik Spor Bilimleri Dergisi*, 50(1), 74.
- Ansiklopedisi, M. S. (1997). *Morpa Spor. Atatürk ve Spor*. Morpa Kültür, 1, 11-14.
- Argan, M. & Katırcı, H. (2020). *Spor Pazarlaması*. Ankara: Nobel.
- Aydın, M. Z. (2003). *Okulda ahlak eğitimi ve ahlak öğretiminde örnek olay incelemesi yöntemi* (1. Basım). Ankara: Nobel.
- Balcı, V., Gök, Y., & Akoğlu, H. E. (2018). Türkiye’nin ulusal gençlik ve spor politikalarının, sürdürülebilirliğin sosyal boyutuyla incelenmesi. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 9-22.
- Baş, M. (2008). *Futbolda taraftar ve takım özdeşleşmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Bozkurt, M. N. (2010). Spor hukuku uyuşmazlıklarının çözümünde Milletlerarası Spor Tahkim Mahkemesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 2.
- Cesur, S. (2003 Polonya). *Morality concepts within a group of Turkish adults*. 29th Annual Conference of the Association for Moral Education, Krakow, 16-16.
- Çağlayan, H. S., & Fişekçioğlu, İ. B. (2004). Futbol seyircisini şiddete yönelten faktörler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 127-142.
- Dallı, M., Ünlü, Y., & Pekel, A. (2017). Spor Yöneticiliği Bölümü öğrencilerinin iletişim beceri düzeyleri ile girişimcilik düzeyleri arasındaki ilişki, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5, 58.
- Dalpian, P.R.C., Zylbersztejn, V.S., Batistella, Z., & Rossi, V.A.V. (2014). Fanatical Women and Soccer: An Exploratory Study, *Soccer&Society*. 15(4), 564-577.
- Devecioğlu, S. (2008). Türkiye’de futbolun kurumlaşması. *Gazi Üniversitesi İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 26, 373-396.
- Dimmock, J.A., & Grove, R. (2005). Relationship of fan identification to determinants of aggression. *Journal of Applied Sport Psychology*, 17(1), 37-47. Doi: <https://doi.org/10.1080/10413200590907559>.
- Doğan, E., Yılmaz, A. K., Kabadayi, M., & Mayda, M. H. (2018). Spor bilimleri öğrencileri ile farklı fakültelerde okuyan öğrencilerin sosyalleşme ve mutluluk düzeylerinin incelenmesi. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (22), 403-411.
- Doğan, İ. (1999). Türk futbolunda potansiyel İstanbul ruhu ve şiddet. *Düşünen Siyaset Dergisi*, 1(2), 73-85.
- Dwyer, B., Le Crom, C., & Greenhalgh, G. P., (2018). Exploring and Measuring Spectator Sport Fanaticism, *Communication & Sport*, 6(1),58-85
- Eriş, T. (2020). *Orta öğretime devam etmekte olan öğrencilerin sporda fair play ve ahlaktan uzaklaşma davranışlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Fişek, K. (1983). Türkiye’de spor. *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*. İstanbul: İletişim.

- Gök, Y., & Sunay, H. (2010). Türkiye ve Fransa’da Uygulanan Spor Yönetiminin Kamu Yönetimi Açısından Karşılaştırılması. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(1), 7-16.
- İlkay, T. A. Ş., Şemşit, S., & Eylemer, S. (2013). Avrupa Birliği örneğinde uluslararası spor politikasının gelişimi: Ekonomik, sosyal ve siyasal boyut. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 4(9), 136-151.
- Kaplan, Y., & Akkaya, C. (2014). Spor kültürü ve türkiye’de spor. *International Journal of Sport Culture and Science*, 2(2), 114-119.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Karasar, N. (2017). Bilimsel Araştırma Yöntemleri: Kavramlar, Teknikler ve İlkeler. Ankara: Nobel, 32.
- Kazan, B. (2009). *Türkiye’de futbol fanatizm ve şiddet*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 103.
- Koçer, M. (2012). Futbol derneklerine üye olan taraftarların şiddet ve holiganizm eğilimlerinin belirlenmesi: Kayseri örneği. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(32), 111-135.
- Kural, S. (2017). *Futbol süper lig takım taraftarlarının sporda fanatizm ve şiddete ilişkin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kural, S., & Özbek, O. (2019). Views of Turkish football super league (süperlig) fans on fanaticism and violence. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 140-154.
- Kurtiç, N. (2006). *Futbol seyircisini saldırganlığa iten psiko-sosyal nedenler (Sakarya il örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Melnick, M. J. & Wann, D. L. (2011). Football team identification in Norway: Spectators of local and national football matches. *Social Identities*, 17(6), 833-845.
- Mirzeoglu, D., Aktağ, I., & Boşnak, M. (2007). Beden eğitimi öğretmeni, öğretmen adayı ve beden eğitimi ve spor yüksekokullarında görev yapan öğretim elemanlarının mesleki yeterlik duygusunun karşılaştırılması" *Spor Bilimleri Dergisi*, 18(3), 109-125.

- Morkoç, D. K. (2017). Topluma hizmet uygulamaları boyutunda üniversite web Sitelerinin incelenmesi, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(2), 256-266.
- Mutlu, K. (1991). *Sporda anarşi ve şiddet. Türk Alman diyalogunda spor ahlakı ve spor felsefesine yeni yaklaşımlar*. (1. Baskı). İstanbul: Dergah.
- Paksoy, E. (2014). *Futbol fanatizmi, taraftar kimliği: beşiktaş çarşı taraftarlarının taraftarlıkla ilgili davranışlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Sert, M. (2000). *Gol Atan Galip Futbola Sosyolojik Bir Bakış*, İstanbul: Bağlam, 149.
- Şengün, M. (2008). *Lise öğrencilerini ahlaki olgunluk düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Doktora Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics*, Ed. 6th Boston: Pearson.
- Tanyeri, L. (2019). Futbol Taraftarı Fanatikliği: Üniversite Öğrencileri Örneği, *Football Fans: The Case of University Students, Spor Eğitim Dergisi*, 3(2), 89-97.
- Taşmektepligil, M. Y., Çankaya, S., & Tunç, T. (2015). Futbol taraftarı fanatiklik ölçeği. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 41-49.
- Taşmektepligil, Y., Hazar, F., Ağaoğlu, S. A., Öğreten, N., & Terzioğlu, E. A. (2009). Beden eğitimi ve spor alanı mezunlarının istihdam sorunları ve yeni iş olanakları. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 99-118.
- Tekin, M., & Filiz, K. (2008). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarının Antrenörlük Eğitimi ve Spor Yöneticiliği bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin Umutsuzluk ve boyun eğici davranış düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 27-37.
- Tekin, Z., & Karakuş, K. (2018). Gelenekselden Akıllı Üretime Spor Endüstrisi 4.0. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 7(3).
- Tezbaşaran, A. (1996). *Likert tipi ölçek geliştirme*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
- Tezbaşaran, A. (1997). *Likert tipi ölçek hazırlama kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği.

- Theodorakis, N. D., Dimmock, J., Wann, D., & Barlas, A. (2010). Psychometric evaluation of the team identification scale among greek sport fans: A Cross-validation approach. *European Sport Management Quarterly*, 10(3), 289-305.
- Türkmen, H. N. (1998). *Çağımızda bacasız sanayi futbol*. İstanbul: T.F.F.
- Urartu, Ü. (1994). *Futbol: Teknik-taktik-kondisyon*. İstanbul: İnkilap.
- Voigt, D. (1998). *Spor sosyolojisi*. (Çev. A. Atalay). İstanbul: Alkım.
- Wann, D. L., & Branscombe, N. R. (1990). Die-hard and fair-weather fans: Effects of identification on BIRGing and CORFing tendencies. *Journal of Sport and Social Issues*, 14(2), 103-117.
- Yalız, D. (2010). Anadolu Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının karşılaştırılması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 7-14.
- Yetim, A. (1996). Spor yönetiminde liderlik. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(3), 85-94.
- Yıldız, H., & Açak, M. (2018). Examination of football fanaticism levels of high school students. *Journal of the Faculty of Education*, 19(3), 738-748.
- Yüksel, O. (1994). *Sporda Erdemlilik ve Cassandra Çaresizliği*. (1. Baskı). İzmir: İleri.

EKLER

EK-1. Kişisel Bilgi Formu

Sevgili öğrenciler,

Bu çalışma "Spor Bilimleri Lisans Öğrencilerinin Fanatiklik Düzeyinin Araştırılması" amacıyla yapılmaktadır.

Sorulara yanıt verme süreniz 30 dakikadır. Araştırma sırasında sizden alınan bilgiler gizli tutulacak ve toplanan veriler yalnızca bilimsel amaçla kullanılacaktır. Soruların hepsine yanıt vermenizi rica eder, öğrenim hayatınızda başarılar dilerim.

Ahmed Sadeq Niyazi
Alsarraf

Cinsiyetiniz:

☐ Kadın ☐ Erkek

Yaşınız:

.....

Lisans Bölüm Türünüz:

- ☐ Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği
☐ Spor Yöneticiliği Bölümü
☐ Rekreasyon bölümü
☐ Antrenörlük Eğitimi Bölümü

Maçları ne sıklıkla takip ediyorsunuz?

- ☐ Takip Etmem
☐ Ara Sıra Takip Ederim
☐ Düzenli Takip Ederim

Tuttuğunuz takımın ürünlerini satın alıyor musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

Herhangi bir taraftar topluluğuna üye misiniz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

EK-2. Futbol Taraftarı Fanatiklik Ölçeği

Soru 1: Canlı yayınlarda spikerin takımım aleyhine yaptığı yorumlara çok sinirlenirim.

() Kesinlikle Katılıyorum () Katılıyorum () Katılmıyorum () Hiç Katılmıyorum

Soru 2: Takımımın maçlarını izlemek için stadyumlara giderim.

() Kesinlikle Katılıyorum () Katılıyorum () Katılmıyorum () Hiç Katılmıyorum

Soru 3: Takımımın sembollerini gösteren kıyafet ve malzemelerle maça giderim.

() Kesinlikle Katılıyorum () Katılıyorum () Katılmıyorum () Hiç Katılmıyorum

Soru 4: Stattaki bütün tezahürlara eşlik ederim.

() Kesinlikle Katılıyorum () Katılıyorum () Katılmıyorum () Hiç Katılmıyorum

Soru 5: Maç esnasında kızdığımda sahaya yabancı cisim atabilirim.

() Kesinlikle Katılıyorum () Katılıyorum () Katılmıyorum () Hiç Katılmıyorum

Soru 6: Tribünlerle ilgilenmekten çoğu zaman golü göremediğim olur.

() Kesinlikle Katılıyorum () Katılıyorum () Katılmıyorum () Hiç Katılmıyorum

Soru 7: Takımım müsabakayı kazanmak için, kural dışı dahil her yolu denemelidir.

() Kesinlikle Katılıyorum () Katılıyorum () Katılmıyorum () Hiç Katılmıyorum

Soru 8: Çoğu zaman tribünden rakip oyuncu veya hakem aleyhine kötü tezahürat yaparım.

() Kesinlikle Katılıyorum () Katılıyorum () Katılmıyorum () Hiç Katılmıyorum

Soru 9: Rakip takım taraftarlarına yapılan fiili şiddeti doğal karşılarım.

() Kesinlikle Katılıyorum () Katılıyorum () Katılmıyorum () Hiç Katılmıyorum

Soru 10: Takım tutmayan kişileri veya çocukları kendi takımımın taraftarı yapmak için uğraşırım.

() Kesinlikle Katılıyorum () Katılıyorum () Katılmıyorum () Hiç Katılmıyorum

Soru 11: Rakip takım izleyicisini takımımın renkleri ile dışarıda görsem ona saldırmamak için kendimi zor tutarım.

() Kesinlikle Katılıyorum () Katılıyorum () Katılmıyorum () Hiç Katılmıyorum

Soru 12: Rakip takım izleyicisi ile kavga çıkarsa çekinmeden kavgaya girerim.

() Kesinlikle Katılıyorum () Katılıyorum () Katılmıyorum () Hiç Katılmıyorum

Soru 13: Oyun çığırından çıkmışsa bazen çekinmeden sahaya girebilirim.

() Kesinlikle Katılıyorum () Katılıyorum () Katılmıyorum () Hiç Katılmıyorum

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : AL-SARRAF, Ahmed Sadeq Niyazi
Uyruğu : Irak
Doğum tarihi ve yeri : 07.07.1993, Kerkük
Medeni hali :
Telefon : 0532 526 26 03
e-mail : ahmetsarraf09@gmail.com

Eğitim

Eğitim Derecesi	Okul/Program	Mezuniyet Yılı
Yüksek Lisans	Gazi Üniversitesi / Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı	Devam Ediyor
Lisans	El-Qalem Niversity	2016

İş Deneyimi

Çalıştığı Yer

Görev

-

-

-

Yabancı Dili

Arapça, İngilizce, Türkçe

Yayınlar

-

GAZİ GELECEKTİR..